

kiadott sorsvető könyve (először vlsz.: Krakkó, 1531). 21 dobótáblát, 21 utalótáblát s a 12 szibilla 37-37 strófából álló jóslatát tartalmazza. Fordítója ismeretlen. Bártfán és Kolozsvárt 1594–1616 között legalább három (de lehet, hogy öt) ízben megjelent. Továbbra is népszerű maradt, a 18–19. sz.-ban a budai Landerer-nyomda több mint tizenötöszer kiadta; későbbi átdolgozásai is ismeretesek.

Kiad.: *Fortuna, azaz: szerencsének avagy szerencsétlenségnek kereke*, Bp., 1990 (hasonmás).

Irod.: MAJLÁTH Béla, *A sorsvető könyvek és egy ismeretlen 16. századi magyar Fortuna*, MKsz, 1888; BORSA Gedeon, *Hol és mikor nyomták az eddig ismert két legrégebb magyar sorsvető könyvet*, MKsz, 1964; Uő, *A „Fortuna” sorsvetőkönyv eredete és utóélete*, MKsz, 1966.

S. Sárdi Margit

Fortunatus, Matthaues (Szerencsés Máté; †Eger, 1528)

Az első nemzetközi hírű magyar klasszifikológus. Életéről keveset tudunk. 1522-ben →Brodarics István pécsi prépost követségét kísérve érkezett Velencébe. Brodarics költségén latin és görög irodalmat tanult Padovában, és ott készítette el – mint írta, két hónap alatt – Seneca *Naturales quaestiones* c. művének kiadását, melyet Gianlodovico di Saluzzo örgrófnak (II. Lajos király felesége unokaöccsének) ajánlott. Aldo Manuzio méltatója, Romolo Ameseo barátja. Képzettsége és szövegkritikai tevékenysége kora legmagasabb színvonalán állt. Seneca-kiadását előmunkának szánta Plinius-kiadásához, mely nem készült el. Bírálta és javította Erasmus korábbi *Naturales quaestiones*-kiadását (Bázel, Froben, 1515). Erasmus később tagadta, hogy ezt ő készítette, de 1529-ben ~ és a saját neve alatt újra megjelentette Seneca művét, lényegében átvéve ~ kiadását. Nagy elismeréssel méltatta magyar kiadótársá munkáját, melyen – mint írta – alig talált változtatnivalót.

Kiad.: L. Annei SENECÆ *Naturalium quaestionum libri VII*. Matthaui FORTUNATI in eisdem libros annotationes, Velence, 1522.

Irod.: RMK, III, 252. sz.; APPONYI, I, 166. sz.; WEISS Rezső, *Matthaues Fortunatus*, EPhK, 1888; GERÉZDI Rabán, *Aldus Manutius magyar barátai*, MKsz, 1945.

Pajorin Klára

Az Fortunatusról íratott igen szép, nyájás beszédű könyvecske (Lőcse, 1651)

Regényes szépprózai elbeszélés. Fordítója ismeretlen. Eredetije a 15. sz. közepén keleti motívumokból, olasz reneszánsz novellatöredékekből, egy itineráriumból összeállított népszerű német népkönyv. A főhősök sorsában és egymásutánjában a fejlődés- és a családregegy csirái rejlenek. Verses változata már 1580 k. megjelent (→*Az Fortunatusról való szép história*), ezt azonban a ~ fordítója nem ismerte. A lőcsei nyomtatvány egyetlen, csonkán fennmaradt példányát a kolozsvári Egyetemi Könyvtár őrzi.

Kiad.: *Fortunatus és Magelóna históriája*, kiad. NEMESKÜRTY István, Bp., 1983; *Magyar elbeszélők. 16–18. század*, kiad. S. SÁRDI Margit, Bp., 1986 (Magyar Remekírók).

Irod.: LÁZÁR Béla, *A Fortunatus-mese az irodalomban*, EPhK, 1890, II. pótk.

S. Sárdi Margit

Az Fortunatusról íratott igen szép, nyájás beszédű könyvecske, Lőcse, 1651, címlap